

Ю. Г. Неустроєв,
к. е. н., доцент кафедри економічної теорії та фінансово-економічної безпеки,
Одеська національна академія харчових технологій
ORCID ID: 0000-0002-1998-2564

DOI: 10.32702/2306-6806.2021.2.118

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ КРИТЕРІЇВ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Yu. Neustroev,
PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Economic Theory
and Financial and Economic Security, Odessa National Academy of Food Technologies

TO THE PROBLEM OF DEFINING THE CRITERIA OF ECONOMIC SECURITY

Статтю присвячено проблемі економічної безпеки, котра значно актуалізувалася в останні роки, бо результати ліберальних реформ в Україні виявилися досить суперечливими. Держава не отримала вільної та конкурентоздатної економічної системи. Автор статті висловив думку, що певною мірою така ситуація може бути пояснена несприятливими зовнішніми та внутрішніми факторами, суперечливим економічним середовищем, у якому функціонує бізнес. На основі аналізу досягнень провідних вчених в Україні та за кордоном щодо розробки критеріїв економічної безпеки, у цій роботі зроблено наступні висновки: 1) економічна безпека уявляє собою реально існуючий стан економіки, котрий може бути описаний за допомогою багатьох методів та методик; 2) на сьогодні є велика кількість різноманітних індексів та показників економічної безпеки, котрі дають змогу з різних сторін описати проблему економічної безпеки; 3) економічну безпеку на основі згаданих показників слід описувати та досліджувати системно; орієнтиром може бути розвиток продуктивних сил держави та характер соціально-економічних відносин. Автор проаналізував доробок Міністерства економіки України, яке розробило детальний перелік з 9-ти середньозважених субіндексів (складових економічної безпеки), котрі можуть бути використані у якості основи для вивчення економічної безпеки, у тому числі такі субіндекси як: 1) виробнича безпека; 2) демографічна безпека; 3) енергетична безпека; 4) зовнішньоекономічна безпека та інші. Результати дослідження дають змогу з іншого ракурсу поглянути на нестабільність світової фінансової системи, яка виступає додатковою економічною загрозою для багатьох країн. Автор вказав, що важливим фактором економічної безпеки, на котрий мало хто звертає увагу, це та обставина, що створення комплексної системи економічної безпеки країни завжди уявляє собою досить затратну статтю бюджету. У цьому сенсі, на думку автора, витрати на економічну безпеку необхідно розглядати як інвестиції у майбутнє, які необхідні для досягнення корисного ефекту.

The article is devoted to the problem of economic security, which has significantly intensified in recent years, because the results of liberal reforms in Ukraine turned out to be quite contradictory. The state did not have a free and competitive economic system. The author of the article expressed the opinion that this situation can be explained by unfavorable external and internal factors, the contradictory economic environment in which the business operates. Based on the analysis of the achievements of leading scientists in Ukraine and abroad in developing criteria for economic security, this paper draws the following conclusions: 1) economic security is on

the one hand the real state of the economy, which can be described using many methods and techniques; 2) today there are a large number of different indicators of economic security, which allow to describe the problem of economic security from different angles; 3) economic security on the basis of the mentioned indicators should be describe and study based on a systems approach; the development of the productive forces of the state and the nature of socio-economic relations can be a guideline. The author analyzed the achievements of the Ministry of Economy of Ukraine, which developed a detailed list of 9 average sub-indices (components of economic security) that can be used as a basis for studying economic security, including such sub-indices as: 1) industrial safety; 2) demographic security; 3) energy security; 4) foreign economic security and others. The results of the study provide a different perspective on the instability of the global financial system, which poses an additional economic threat to many countries. The author pointed out that an important factor of economic security, to which few people pay attention, is the fact that the creation of a comprehensive system of economic security of the country is always a very expensive budget item. In this sense, according to the author, the cost of security should be seen as an investment in the future, which is necessary to achieve an additional effect.

*Ключові слова: економічна безпека, критерії, інвестиції, продуктивні сили.
Key words: economic security, criteria, investments, productive forces.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ

У тій чи іншій мірі усім учасникам економічних відносин іманентне бажання захищати та поліпшувати своє благополуччя. Це стосується нашої сім'ї, роботи, навколишнього середовища та різноманітних проблем, котрі нам доводиться вирішувати виступаючи у ролі працівників, споживачів, інвесторів і т. д. Успішне вирішення даних проблем зазвичай фіксується масовою свідомістю у понятті "безпека", хоча навіть експерти, обізнані з економічними проблемами не завжди можуть подати більш-менш осмислене визначення даного поняття. З огляду на це, дослідження економічної безпеки уявляється досить злободенним та актуальним.

Проблеми економічної безпеки значно актуалізувалися практикою, оскільки у результаті ліберальних реформ в Україні ми не отримали вільної та конкурентоздатної економічної системи. Надії на те, що ринок, вільна конкуренція та особиста зацікавленість економічних агентів автоматично зможуть забезпечити розвиток підприємництва та побудову заможного суспільства, створять мотивацію до інвестування та впровадження інновацій, на жаль, не справдилися. До певної міри дана ситуація може бути пояснена несприятливими зовнішніми та внутрішніми факторами, суперечливим економічним середовищем у якому функціонує бізнес.

Крім вищезначених обставин, слід також вказати і на потребу у розвитку теорії економічної безпеки. Справа в тому, що залишаються невирішеними досить дискусійні питання щодо критеріїв економічної безпеки, котрі зумовлюють стабільний поступ держави, розвиток адекватних підходів до оцінки її рівня та ступеня впливу на інвестиційну привабливість української економіки. У цьому ракурсі вважається найбільш перспективним обґрунтування нового підходу до розробки та дослідження проблем економічної безпеки, суть якого може бути зведена до чіткого визначення критеріїв економічної безпеки, їх переосмислення з точки зору провідних теорій.

Очевидно, що ряд економічних криз останніх років продемонстрував недосконалість принципу невидимої руки ринку. Національні економіки багатьох країн виявилися досить вразливими перед подібними глобальними катаклізмами. Звісно, це значно актуалізувало питання мінімізації негативних наслідків економічних криз для кожної окремої країни. Нестабільність світової фінансової системи виступає додатковою економічною загрозою для всіх країн, надає нову актуальність поняттю "економічна безпека". Ще один фактор, на котрий мало хто звертає увагу це та обставина, що створення комплексної системи економічної безпеки країни завжди уявляє собою досить затратну статтю бюджету. У цьому сенсі витрати на безпеку необхідно розглядати як інвестиції у майбутнє, які необхідні для досягнення корисного ефекту.

ОГЛЯД НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

У західних країнах проблема економічної безпеки привертає увагу багатьох дослідників. Серед них можна назвати Г. Андруссеака, М. Кахлера, Б. Бузана, Д. Болдвіна, Б. Буотіна, Вагомий внесок у розвиток теоретико-методологічних аспектів дослідження соціальної безпеки України здійснили О. Барановський, Я. Гончарук, О. Іляш, У. Садова, М. Флейчук. У дослідження проблеми економічної безпеки зробили внесок такі українські вчені: Л. Абалкін, І. Бінько, В. Богомолов, З. Варналій, О. Власюк, В. Геєць, Б. Губський, Я. Жаліло, М. Єрмошенко, В. Мунтіян, І. Мігус, В. Сенчагов, А. Сухоруков, В. Шлемко, І. Бінько, С. Воронцов, С. Кирєєва, В. Косєвцова, Ю. Макогон, С. Мочерний, С. Пирожков, В. Шлемко, З. Варналій, Т. Васильців, О. Власюк, Е. Лібанова, Г. Пастернак-Таранушенко, А. Сухоруков та ін.

На думку Т. Сак, економічна безпека — це свого роду забезпечення у довгостроковій перспективі таких системних показників як: 1) економічна незалежність (фінансова, сировинно-ресурсна, інноваційна тощо); 2) економічна стабільність (рівень розвитку, що гарантує відчуття безпеки сьогодні та в майбутньому); 3) економічний розвиток (інноваційно-інвестиційна ак-

тивність, реструктуризація, фінансове оздоровлення). Саме тому економічну безпеку варто розглядати не лише як стан захищеності національних інтересів, але й наявність й можливість застосування інструментів впливу на економічні процеси для гарантування добробуту в довгостроковому періоді. Такий стратегічний підхід, на думку дослідниці, є обов'язковим, оскільки лише дії уряду спрямовані на перспективну безпеку є важливими [1, с. 338—339]. Такий підхід до трактування суті економічної безпеки (країни, регіону, підприємства) відображає її основне функціональне значення — збереження економічної самостійності країни та досягнутого рівня розвитку продуктивних сил, а також підвищення конкурентоспроможності й розширення можливостей подальшого розвитку.

На думку науковця Д. Гордієнка, економічна безпека держави визначається, насамперед, станом продуктивних сил і соціально-економічних відносин, масштабами використання досягнень науково-технічного прогресу у господарстві країни, структурою зовнішньоекономічних зв'язків. Тому можна стверджувати, що матеріальну основу економічної безпеки держави становлять розвинені продуктивні сили, здатні забезпечити розширене відтворення та цивілізоване життя громадян. Д. Гордієнко вважає, що до основних факторів економічної безпеки країни також належать: її географічне розташування; запаси природних ресурсів; промисловий і сільськогосподарський потенціал; ступінь соціально-демографічного розвитку й, нарешті, якість державного керівництва [3].

На переконання Л. Гнилицької, оцінка стану та рівня економічної безпеки повинна ґрунтуватися на комплексному, багатофакторному підході, оскільки, оперуючи одним-двома (навіть найвагомішими) показниками (критеріями), об'єктивно оцінити безпеку функціонування економічної системи неможливо [4, с. 56].

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — визначити критерії економічної безпеки та дослідити їх.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

В сучасній економіці є велика кількість підходів до складу показників економічної безпеки і немає єдиної думки з приводу того, які індикатори та показники мають провідне значення, котрими з них потрібно користуватися для осмислення економічної безпеки у тій чи іншій галузі, які граничні значення цих показників будуть характеризувати кризові процеси в економіці. Така роз'єднаність у думках ускладнює вивчення питань економічної безпеки на будь-якому її рівні. Деталізація і систематизація деяких критеріїв, індикаторів і граничних значень визначає актуальність розглянутих у статті питань.

У глобалізованому світі економічна безпека стосується вже не лише внутрішньої політики країн — вона стала фактором стабільності чи нестабільності цілих регіонів у процесі розгортання політично-військових конфліктів. Значні зміни на міжнародній арені, посилення глобалізації, підвищення економічної взаємозалежності, прогрес технологій та ІТ-революція призвели до розширення концепції економічної безпеки [2, с. 232].

Економічна безпека має бути оцінена за допомогою об'єктивної системи параметрів, критеріїв, які визначають граничні значення функціонування економічної системи. Критерій економічної безпеки — це оцінка стану економіки під кутом найважливіших процесів, що відображають сутність економічної безпеки.

Під поняттям критерію економічної безпеки розуміють оцінку стану економіки з погляду найважливіших процесів, що відображають її сутність, дотримання відтворювальних пропорцій, розвиненості механізмів, відповідальних за економічне відтворення. Крім цього,

велику увагу економісти також приділяють наявності умов для еквівалентного обміну в економічній системі, здатності економіки зберігати критичний рівень суспільного відтворення в умовах критичного зменшення (припинення) поставок ресурсів або кризових ситуацій. Критерій виступає певним параметром, за яким здійснюється відбір показників, які зможуть досить точно охарактеризувати рівень та стан економічної безпеки держави.

За рахунок правильно розставлених пріоритетів у визначенні критеріїв та значень їх відбору визначаються найбільш важливі параметри, котрі можуть надати можливість ефективно оцінювати економічну безпеку на певному етапі розвитку суспільства та національної економіки. Варто зазначити, що критерії не є статичними, а змінюються відповідно до умов зовнішнього середовища. При цьому доцільно було б розподілити критерії на дві групи. До першої можна віднести так звані "постійні" показники, які завжди будуть присутніми при визначенні рівня економічної безпеки: рівень ВВП, обсяги експортно-імпорتنих операцій, середній дохід на душу населення, грошову масу, реальну та номінальну заробітну плату та ін.

Другу ж групу становлять переважно критерії, які носять суб'єктивний характер: оцінка проведених реформ у різних галузях промисловості, моральне етичне та духовний розвиток, використання міжнародних норм та стандартів економічної діяльності. Ці показники досліджують вплив зовнішніх політичних та економічних систем на державу в цілому та її економіку зокрема, а також потреби суспільства у відповідності зі змінами в поглядах на ті чи інші події. Безумовно, вони, носять тільки суб'єктивний характер, однак надають змогу оцінити погляди населення на одну й ту саму проблему, але відповідно до соціальної структури.

На сьогодні є безліч підходів до визначення критеріїв економічної безпеки держави. Проте жоден з них не можна вважати універсальним, оскільки кожен з них ґрунтується переважно на суб'єктивному підході автора, його погляді на вирішення проблеми економічної безпеки, а граничні значення не враховують зазвичай динамічну природу економіки [5, с. 127—128].

Використання суб'єктивних підходів у процесі здійснення об'єктивної оцінки покликане забезпечити більш адекватне відображення властивостей і ознак об'єкту, що підлягає оцінці. Особливе значення такі методи відіграють в умовах нестабільної економіки, в умовах, коли ступінь невизначеності у результаті різних соціально-економічних явищ стає дедалі важливішим.

К. Артюшок вказав, що для визначення критеріїв економічної безпеки і сталого розвитку регіону, слід орієнтуватися на такі фактори: 1) здатність економіки функціонувати в режимі розширеного відтворення, що означає пріоритетний розвиток галузей і виробництв, які мають життєво важливе значення при функціонуванні як у нормальних, так і в екстремальних умовах; 2) забезпечення необхідної якості життя населення і постійна його підтримка; 3) збереження стійкості фінансової системи, яка визначається рівнем дефіциту місцевого бюджету, стабільністю цін та ін.; 4) утримання балансу щодо стану природно-ресурсного потенціалу, яке, на думку вченого, має відповідати, з одного боку, вимогам самозабезпеченості суспільного відтворення власними паливно-сировинними та іншими стратегічними ресурсами (включаючи альтернативні джерела енергії), а з іншого — критеріям ефективного їх використання, насамперед з позицій зростання обсягів продукції з більш високим ступенем переробки сировинних ресурсів за оптимального співвідношення їхнього експорту та імпорту; 5) забезпечення раціональної структури економіки, підтримка прогресивних співвідношень на користь наукоємних і високотехнологічних галузей; 6) створення економічних умов для зниження рівня криміналізації економіки [6, с. 60—61].

На нашу думку, можна погодитися з вищезгаданим дослідником, що виконання усіх цих вимог має здійснюватися в ході реалізації основних положень концепції економічної безпеки та збалансованого розвитку державними структурами, відповідальними за певні сфери економічного життя в регіонах. Водночас слід здійснювати постійний моніторинг стану економічної системи з метою коригування державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки за різними напрямками діяльності.

У наказі Міністерства економіки України від 29.10.2013 № 1277 "Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України" було викладено досить продуману методiku оцінки та розуміння сутності економічної безпеки, яке мало реалізуватися у системі показників — індикаторів економічної безпеки: економічних, соціальних, фінансових. Під індикатором економічної безпеки розробники наказу розуміли реальні статистичні показники розвитку економіки країни, які найбільш повно характеризували явища і тенденції в економічній сфері. Наказом було введено в науковий обіг та обіг державних організацій інтегральний індекс економічної безпеки, котрий складається з 9 середньозважених субіндексів (складових економічної безпеки): 1) виробнича безпека; 2) демографічна безпека; 3) енергетична безпека; 4) зовнішньоекономічна безпека; 5) інвестиційно-інноваційна безпека; 6) макроекономічна безпека; 7) продовольча безпека; 8) соціальна безпека; 9) фінансова безпека. Остання, у свою чергу, містить такі складові: 1) банківська безпека; 2) безпека небанківського фінансового ринку; 3) боргова безпека; 4) бюджетна безпека; 5) валютна безпека; 6) грошово-кредитна безпека [7].

Очевидно, що, як зазначив український дослідник Л. Лінгур, варто мати на увазі, що для економічної безпеки важливе значення мають не стільки самі показники, скільки їхні граничні значення. Якщо весь комплекс індикаторів (показників) знаходиться в межах допустимих граничних значень, а граничні значення одного показника досягаються не за рахунок інших показників, то таким чином забезпечується найбільша ступінь безпеки системи [8].

О. Бандурка подав чітке визначення показника економічної безпеки: "Показник економічної безпеки — кількісна характеристика здатності суб'єкта економічної безпеки зберігати певний стан та витримувати вплив факторів небезпеки" [9, с.19]. Отже, критерії економічної безпеки визначають якісну позицію, що в свою чергу формує стратегію стримування та протидії несприятливим факторам. Водночас показники визначають кількісну характеристику описаного явища.

Західні вчені наголошують у цьому аспекті на тому, що розробка заходів національного рівня безпеки є важливим завданням. Його вирішення необхідне, для того щоб оцінювати та порівнювати рівні безпеки, відслідковувати зміну структури та контролювати вплив соціальної та економічної політики. Щоб досягти цього, необхідно покладатися на проксі-показники ефективності. У зв'язку з цим слід розрізняти "індекс" та "показник". Кожен індекс складається з різних показників, наприклад: індекс людського розвитку (ІЛР) — індекс, який дає інтегральну оцінку розвитку людини. Він поєднує три показники: валовий внутрішній продукт (ВВП) на душу населення, рівень грамотності й тривалість життя. Значення індексу останніми роками часто використовується як статистичний інструмент для порівняння розвитку соціальної сфери різних країн. Зміст індексу полягає в тому, що чим ближче ІЛР до одиниці, тим вищі можливості для реалізації людського потенціалу завдяки поліпшенню рівня освіти, доходу і тривалості життя [10, с. 51—54].

Західні вчені та дослідники розрізняють велику кількість економічних індексів, котрі можуть використовуватися для вивчення економічної безпеки: Глобаль-

ний індекс конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index); індекс економічної свободи (Index of Economic Freedom); індекс залучення в міжнародну торгівлю (The Global Enabling Trade Index); індекс стійкості суспільства (The Sustainable Society Index); індекс рівня глобалізації країн світу (KOF Index of Globalization); індекс розвитку людського потенціалу (Human Development Index); рейтинг країн світу за рівнем щастя (World Happiness); індекс легкості ведення бізнесу (Doing Business); індекси якості державного управління (The Worldwide Governance Indicators); індекс демократії країн світу (The Democracy Index); індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index) та інші. Вони характеризують безпеку країни в економічній, політичній, соціальній та духовній сферах. На нашу думку, усі перераховані індекси до певної міри описують стан економічної безпеки. Однак яким чином вони корелюють із ним та між собою належить з'ясувати у подальших дослідженнях. Міжнародні експерти з економічної безпеки вказують, що окремі індекси відрізняються методикою розрахунку, але є однакови-ми за економічним змістом. Серед індексів трапляється дублювання складових та окремих показників. Так, для оцінки рівня корупції у світовій практиці найчастіше використовується Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index) [11], який репрезентує міжнародна некомерційна громадська організація "Transparency International". Метою використання цього індексу є оцінка уявлень експертів про рівень корупції в державному секторі різних країн світу. Український вчений М. Кизим справедливо зазначив, що для оцінювання економічної безпеки держави доцільно використовувати не тільки комплексні міжнародні індекси та рейтинги, а часткові показники, що їх утворюють [12, с. 11—12].

Одним з ефективних інструментів визначення економічної безпеки (точніше її погіршення), на нашу думку, є індекс економічної безпеки (ESI). Він вимірює частку громадян, у яких сімейний дохід знизився як мінімум на 25% через зниження заробітку або різкого зростання медичних витрат, або комбінації цих двох факторів, а також людей, у яких немає стабільної фінансової захищеності. Таким чином, цей індекс вказує на зростання соціально-економічної незахищеності, так само як зростання рівня безробіття сигналізує про дестабілізацію економіки [13].

ВИСНОВКИ

Таким чином, на основі аналізу досягнень провідних вчених в Україні та за кордоном щодо розробки критеріїв економічної безпеки, можна зробити такі висновки: 1) економічна безпека уявляє собою реально існуючий стан економіки, котрий може бути описаний за допомогою багатьох методів, у тому числі і за допомогою спеціально розроблених критеріїв економічної безпеки; одночасно економічна безпека є складним теоретичним поняттям, котре може розумітись різними дослідниками по-іншому; 2) нині розроблено велику кількість різноманітних індексів та показників економічної безпеки співвідношення між якими та їх кореляція становить серйозну теоретичну проблему, або можна сказати, цілу групу проблем; 3) економічну безпеку на основі згаданих індексів та показників слід описувати та досліджувати системно, звертаючи увагу на стан продуктивних сил держави та характер соціально-економічних відносин, а також наявність інновацій та економічного поступу у важливих галузях; 4) у наказі Міністерства економіки України від 29.10.2013 № 1277 "Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України" було викладено детальний перелік з 9-ти середньозважених субіндексів (складових економічної безпеки), котрі можуть бути використані у якості основи для дослідження економічної безпеки, в тому числі такі субіндекси: 1) виробнича безпека; 2) демографічна безпека; 3) енергетична безпека; 4) зовнішньоекономіч-

на безпека та інші. Водночас підхід до критеріїв економічної безпеки можна назвати "технологічним", так як він приділяє невелику увагу людському капіталу, тому доцільно доповнювати його рядом інших критеріїв, розроблених західними вченими. Скажімо, можна використовувати індекс стійкості суспільства, індекс розвитку людського потенціалу, індекс легкості ведення бізнесу та подібні.

Література:

1. Сак Т.В. Економічна безпека України: поняття, структура, основні тенденції / Т.В. Сак // Інноваційна економіка. — 2013. — № 6. — С. 336—340.

2. Andruseac G. Economic security — new approaches in the context of globalization. URL: https://ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2015_VII2_AND.pdf (дата звернення: 03.01.2021).

3. Гордієнко Д.В. Економічна безпека Росії: поняття, структура, зіставна і перспективна оцінка. URL: http://www.csef.ru/studies/politics/projects/about_national_idea/articles/905/ (дата звернення: 27.12.2020).

4. Гнилицька Л.В. Аналіз методологічних підходів до оцінки стану та рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання / Л.В. Гнилицька // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. — 2011. — Вип. 2. — С. 46—57.

5. Мажула О.В. Критерізація економічної безпеки держави / О.В. Мажула // Економіка та держава — 2015. — № 11. — С. 126—130.

6. Артюшок К.А. Критерії та індикатори економічної безпеки і збалансованого розвитку регіону / К.А. Артюшок // Збалансоване природокористування. — 2016. — Вип. 3 — С. 59—63.

7. Наказ Міністерства економіки України від 29.10.2013 № 1277 "Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України". URL: http://www.uazakon.com/documents/date_6s/pg_gewqw1/index.htm (дата звернення: 25.12.2020).

8. Лінгур Л. М. Критерії та порогові значення оцінки економічної безпеки організації (підприємства). URL: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/2066/1/%d0%9f%d1%83%d0%bd%d0%ba%d1%82%202.1_%d0%9c%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3-%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%8f.pdf (дата звернення: 20.12.2020).

9. Бандурка О.М. Основи економічної безпеки / О.М. Бандурка, В.Є. Духов, К.Я. Петрова, М. Черняков. — Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. — 236 с.

10. Economic security for a better world. URL: <https://www.social-protection.org/gimi/gess/RessourcePDF.action?ressource.ressourceId=8670> (дата звернення: 20.12.2020).

11. Corruption Perceptions Index 2016. Transparency International. 2017. URL: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016 (дата звернення: 12.01.2021).

12. Кизим М.О., Иванов Ю.Б., Губарева І.О. Оцінювання рівня економічної безпеки України та країн Європейського союзу / М.О. Кизим, Ю.Б. Иванов, І.О. Губарева // Економічна безпека: теорія, практика, управління. — 2018. — Вип. 4. — С. 7—18.

13. What is ESI? URL: <http://www.economicsecurityindex.org/> (дата звернення: 14.01.2021).

References:

1. Sak, T. V. (2013), "Economic security of Ukraine: concept, structure, main tendencies", *Innovatsiyna ekonomika*, vol. 6, pp. 336—340.

2. Andruseac, G. (2021), "Economic security — new approaches in the context of globalization", available at: https://ceswp.uaic.ro/articles/CESWP2015_VII2_AND.pdf (Accessed 3 January 2021).

3. Gordienko, D. V. (2020), "Russia's economic security: concept, structure, comparative and prospective asse-

ssment", available at: http://www.csef.ru/studies/politics/projects/about_national_idea/articles/905/ (Accessed 27 December 2020).

4. Gnilitzka, L. V. (2011), "Analysis of methodological approaches to assessing the state and level of economic security of economic entities", *Naukoviy visnik Lvivskogo derzhavnogo universitetu vnutrishnih sprav. Seriya ekonomichna*, vol. 2, pp. 46—57.

5. Mazhula, O. V. (2015), "Criteria for economic security of the state", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 11, pp. 126—130.

6. Artyushok, K. A. (2016), "Criteria and indicators of economic security and balanced development of the region", *Zbalansovane prirodo koristuvannya*, vol. 3, pp. 59—63.

7. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine (2013), Order "On approval of Methodical recommendations for calculating the economic security level in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text> (Accessed 18 December 2020).

8. Lingur, L. M. (2020), "Criteria and thresholds for assessing the economic security of the organization (enterprise)", available at: http://dspace.opu.ua/jspui/bitstream/123456789/2066/1/Punkt2.1_Monografiya.pdf (Accessed 20 December 2020).

9. Bandurka, O. M. (2003), *Osnovi ekonomichnoyi bezpeki [Fundamentals of economic security]*, Vid-vo Nats. un-tu vnutr. Sprav, Kharkiv, Ukraine.

10. International Labour Organization (2004), "Economic security for a better world", available at: <https://www.social-protection.org/gimi/gess/RessourcePDF.action?ressource.ressourceId=8670> (Accessed 20 December 2020).

11. Transparency International (2017), "Corruption Perceptions Index 2016", available at: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2016 (Accessed 12 January 2021).

12. Kizim, M. O. Ivanov, Yu. and Hubarieva, I. (2018), "Assessment of the level of economic security of Ukraine and the countries of the European Union", *Ekonomichna bezpeka: teoriya, praktika, upravlinnya*, vol. 4, pp. 7—18.

13. Institution for Social and Policy Studies (2013), "What is ESI?" available at: <http://www.economicsecurityindex.org/> (Accessed 14 January 2021).

Стаття надійшла до редакції 08.02.2021 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73